Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση πλαισίου για τον έλεγχο των άμεσων ξένων επενδύσεων στην Ευρωπαϊκή Ένωση»

[COM(2017) 487 final — 2017/0224 (COD)]

(2018/C 262/16)

Εισηγητής: ο κ. **Christian BÄUMLER**

Συνεισηγητής: ο κ. **Gintaras MORKIS**

Αίτηση γνωμοδότησης	Συμβούλιο, 15.11.2017
Νομική βάση	Άρθρο 207 της ΣΛΕΕ
Αρμόδιο τμήμα	Εξωτερικές σχέσεις
Υιοθετήθηκε από το τμήμα	28.3.2018
Υιοθετήθηκε από την ολομέλεια	19.4.2018
Σύνοδος ολομέλειας αριθ.	534
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας (υπέρ/κατά/αποχές)	203/1/3

1. **Συμπεράσματα και συστάσεις**

1.1. Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΕΟΚΕ) υπογραμμίζει ότι οι άμεσες ξένες επενδύσεις αποτελούν σημαντική πηγή οικονομικής ανάπτυξης, θέσεων εργασίας και καινοτομίας. Οι άμεσες ξένες επενδύσεις αποτελούσαν ανέκαθεν κρίσιμο παράγοντα για μια θετική οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει ένα ανοικτό επενδυτικό περιβάλλον και επικροτεί τις άμεσες ξένες επενδύσεις.

1.2. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι οι ξένες επενδύσεις, αν και χρήσιμες, ενδέχεται να ενέχουν επίσης κινδύνους και να διακυβεύουν την εθνική ασφάλεια και τη δημόσια τάξη σε ένα ή περισσότερα κράτη μέλη.

1.3. Η ΕΟΚΕ ζητά ο ανοικτός χαρακτήρας της Ευρωπαϊκής Ένωσης έναντι των άμεσων ξένων επενδύσεων να πλαισιωθεί με δυναμικές και αποτελεσματικές πολιτικές.

1.4. Η ΕΟΚΕ επικροτεί την πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση πλαισίου για τον έλεγχο των άμεσων ξένων επενδύσεων στην Ευρωπαϊκή Ένωση, εφιστά, ωστόσο, την προσοχή στο γεγονός ότι η έκταση του προβλήματος δεν είναι πλήρως γνωστή, διότι, κατά την έναρξη της νομοθετικής διαδικασίας, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν ανέλυσε τις επενδυτικές ροές και τον αντίκτυπό τους.

1.5. Ο έλεγχος των επενδύσεων σε επιχειρήσεις και αγαθά, που θεωρούνται στρατηγικής σημασίας για την εθνική ασφάλεια και τη δημόσια τάξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, είναι αποσπασματικός και μη συντονισμένος: ορισμένες χώρες διαθέτουν διαδικασία ελέγχου, άλλες όχι, με αποτέλεσμα ο έλεγχος των επενδύσεων σε αυτές να μην είναι καν εφικτός. Το πρόβλημα αυτό αναμένεται να διευθετηθεί με ένα σύστημα σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης που θα εξαλείψει τις διαφορές μεταξύ των κρατών μελών και θα προστατεύσει τα εθνικά και τα ενωσιακά συμφέροντα.

1.6. Σκοπός είναι να διασφαλιστεί ότι τόσο τα κράτη μέλη που διαθέτουν διαδικασίες ελέγχου των άμεσων ξένων επενδύσεων όσο και τα κράτη, στα οποία δεν υφίστανται παρόμοιες διαδικασίες, θα μπορούν να παρέχουν και να λαμβάνουν εξίσου αξιόπιστες πληροφορίες, ακόμη και με τη μορφή ετήσιων εκθέσεων που θα υποβάλλονται στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, σε περίπτωση που η ίδια ή τα κράτη μέλη διαπιστώνουν ότι μια προτεινόμενη ή ήδη πραγματοποιηθείσα άμεση ξένη επένδυση σε ένα κράτος μέλος μπορεί να αποβεί επιζήμια για την ασφάλεια ή τη δημόσια τάξη.

1.7. Η ΕΟΚΕ επικροτεί το γεγονός ότι ο προτεινόμενος κανονισμός θέτει ορισμένες βασικές διαδικαστικές απαιτήσεις για τους μηχανισμούς ελέγχου, όπως ότι συνάδουν με την αρχή της διαφάνειας, ότι δεν εισάγουν διακρίσεις μεταξύ των διαφόρων τρίτων χωρών και ότι παρέχουν τη δυνατότητα προσφυγής στη δικαιοσύνη, ενισχύοντας κατ' αυτόν τον τρόπο την ασφάλεια των επενδύσεων αλλά και την ασφάλεια δικαίου.

1.8. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει την αποκλειστική αρμοδιότητα σε ό,τι αφορά τις άμεσες ξένες επενδύσεις. Εφόσον στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης υπάρχουν εθνικά συστήματα ελέγχου, πρέπει να δημιουργηθεί μια νομική βάση για τα συστήματα αυτά, ούτως ώστε να αποτραπεί τυχόν νομική αβεβαιότητα.

1.9. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει με ανησυχία το γεγονός ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή διατηρεί το δικαίωμα ελέγχου των επενδύσεων αποκλειστικά για τις επενδυτικές δραστηριότητες, κάτι που, ενδεχομένως, να έχει αντίκτυπο σε έργα ή σε προγράμματα ενωσιακού ενδιαφέροντος. Στον βαθμό που οι άμεσες ξένες επενδύσεις έχουν διασυνοριακό αντίκτυπο στο σύνολο ή σε τμήματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αυτή οφείλει να ασκεί την αρμοδιότητά της για τον έλεγχο των επενδύσεων.

1.10. Η σημασία των όρων «ασφάλεια» και «δημόσια τάξη» δεν έχει επαρκώς αποσαφηνιστεί στην υπό εξέταση πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι στους οικονομικούς τομείς που θα μπορούσαν να συμμετέχουν στον έλεγχο, επικρατεί αβεβαιότητα για το εάν οι στρατηγικοί τομείς και οι βασικές τεχνολογίες γενικής εφαρμογής καλύπτονται επίσης από τους προαναφερόμενους όρους. Η ΕΟΚΕ προτρέπει την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να καταβάλει περαιτέρω προσπάθεια για την αποσαφήνιση αυτού του ζητήματος.

1.11. Η ΕΟΚΕ τάσσεται υπέρ της υποχρεωτικής σύστασης σημείων επαφής στα κράτη μέλη και υποστηρίζει τη συγκρότηση μιας ομάδας, η οποία θα συντονίζει τους ελέγχους των επενδύσεων στην ΕΕ. Ωστόσο, ο ρόλος των δύο αυτών φορέων, το επίπεδο εκπροσώπησης και η μεταξύ τους σχέση δεν καθίστανται απολύτως σαφή. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα πρέπει να μεριμνήσει για την αποσαφήνισή τους.

1.12. Η ΕΟΚΕ συνιστά τη συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων και της κοινωνίας πολιτών με τον κατάλληλο τρόπο.

1.13. Η ΕΟΚΕ προτείνει την επέκταση του ελέγχου των επενδύσεων στους ευαίσθητους τομείς των υποδομών και των εγκαταστάσεων, οι οποίοι συμβάλλουν στη διατήρηση των κοινωνικών λειτουργιών. Σε αυτές περιλαμβάνονται ο ενεργειακός εφοδιασμός και η ύδρευση, οι μεταφορές, οι ψηφιακές υποδομές, οι χρηματοοικονομικές υπηρεσίες, οι χρηματοπιστωτικές αγορές καθώς και ο τομέας της υγείας.

1.14. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την επέκταση του ελέγχου των επενδύσεων σε βασικές τεχνολογίες γενικής εφαρμογής, εφόσον οι επενδυτές ελέγχονται από την κυβέρνηση τρίτης χώρας ή πρόσκεινται σε αυτήν. Η ΕΟΚΕ προτείνει να προβλεφθεί στον κανονισμό ξεχωριστή διαδικασία ελέγχου για τις άμεσες ξένες επενδύσεις κρατικών ή προσκείμενων στην κυβέρνηση επενδυτών από τρίτες χώρες.

1.15. Η ΕΟΚΕ είναι πεπεισμένη ότι η διαδικασία ελέγχου είναι αποτελεσματικότερη όταν εφαρμόζεται σε προγραμματισμένες άμεσες ξένες επενδύσεις και όχι σε άμεσες επενδύσεις που έχουν ήδη πραγματοποιηθεί, και ζητά από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να ενσωματώσει τη συγκεκριμένη εισήγηση στην πρόταση κανονισμού. Η ΕΟΚΕ συνιστά πρωτίστως μια μεταεπενδυτική (*post-investment*) παρακολούθηση.

1.16. Η ΕΟΚΕ συνιστά, για λόγους ασφάλειας των επενδύσεων, να καθοριστούν προθεσμίες αφενός για το εάν θα πραγματοποιείται διερευνητικός έλεγχος μιας επένδυσης, αλλά και για τη συνολική διαδικασία του ελέγχου.

1.17. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι πρέπει να διασφαλίζεται η εμπιστευτικότητα των στοιχείων των επιχειρήσεων κατά τη διαδικασία ελέγχου, προκειμένου να μην αποθαρρύνονται οι δυνητικοί επενδυτές.

1.18. Η ΕΟΚΕ συνιστά, κατά τον έλεγχο των επενδύσεων, τη συνεργασία με τις ΗΠΑ και με άλλους εμπορικούς εταίρους, καθώς και τη διεθνή εναρμόνιση των κανόνων σχετικά με τον έλεγχο των άμεσων ξένων επενδύσεων. Στο πλαίσιο αυτό, η Επιτροπή Ξένων Επενδύσεων των Ηνωμένων Πολιτειών (CFIUS/*Committee on Foreign Investment in the United States*) θα μπορούσε να αποτελέσει πρότυπο.

1.19. Αν και το ζήτημα της αμοιβαιότητας δεν εξετάζεται στην υπό εξέταση πρόταση κανονισμού, η ΕΟΚΕ καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να εφαρμόσει την αρχή της αμοιβαιότητας σε όλες τις περιπτώσεις των ενωσιακών διαπραγματεύσεων με τρίτες χώρες σχετικά με τις άμεσες ξένες επενδύσεις, καθότι όλο και περισσότεροι επενδυτές από τρίτες χώρες εξαγοράζουν επιχειρήσεις και οντότητες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ενώ οι επενδυτές από την Ευρωπαϊκή Ένωση αντιμετωπίζουν συχνά εμπόδια στην πραγματοποίηση επενδύσεων σε άλλες χώρες. Πάνω απ' όλα, η ΕΟΚΕ ζητά την επιτάχυνση των διαπραγματεύσεων σχετικά με την επενδυτική συμφωνία με την Κίνα.

2. **Γενικές παρατηρήσεις**

2.1. Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει καταρχήν τις κεντρικές θέσεις της πρότασης κανονισμού της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τη θέσπιση διαδικασίας για τον έλεγχο των άμεσων ξένων επενδύσεων στην Ευρωπαϊκή Ένωση, σύμφωνα με την οποία, η Ευρωπαϊκή Ένωση διατηρεί ένα ανοικτό επενδυτικό περιβάλλον για τις ξένες επενδύσεις και οι άμεσες ξένες επενδύσεις συμβάλλουν στην οικονομική μεγέθυνσή της, μέσω της ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητάς της, της δημιουργίας θέσεων εργασίας, της εισαγωγής στην Ευρωπαϊκή Ένωση κεφαλαίων, τεχνολογιών, καινοτομίας και τεχνογνωσίας, και του ανοίγματος νέων αγορών για τις ενωσιακές εξαγωγές.

2.2. Ωστόσο, προκαλεί ανησυχία το γεγονός ότι αλλοδαποί επενδυτές —ιδίως οι κρατικές επιχειρήσεις— αποκτούν για στρατηγικούς λόγους εταιρείες στην Ευρωπαϊκή Ένωση που διαθέτουν καίριες τεχνολογίες, και προτίθενται να εξαγοράσουν υποδομές, σημαντικές τεχνολογίες του μέλλοντος καθώς και λοιπά περιουσιακά στοιχεία τα οποία είναι ζωτικής σημασίας για την εγγύηση της ασφάλειας των κρατών μελών και της Ευρωπαϊκής Ένωσης συνολικά.

2.3. Την τελευταία δεκαετία, οι επενδύσεις από τρίτες χώρες στην Ευρωπαϊκή Ένωση αυξήθηκαν αισθητά. Στην ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με τίτλο «Προσέλκυση άμεσων ξένων επενδύσεων αλλά και προστασία ουσιωδών συμφερόντων» περιλαμβάνονται στατιστικά στοιχεία, σύμφωνα με τα οποία οι περισσότερες επενδύσεις προέρχονται από τις ΗΠΑ, τον Καναδά, την Ελβετία και δευτερευόντως από τη Βραζιλία, την Κίνα και τη Ρωσία. Κατά τη διάρκεια της χρηματοπιστωτικής κρίσης του 2008, οι κινεζικές επενδύσεις στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεκαπλασιάστηκαν! Από 2 δισεκατομμύρια ευρώ το 2009 αυξήθηκαν σε περίπου 20 δισεκατομμύρια ευρώ το 2015. Μόνο το 2016, οι κινεζικές άμεσες επενδύσεις στην Ευρωπαϊκή Ένωση ανήλθαν στα 35 δισεκατομμύρια ευρώ. Σε σύγκριση με το 2015, σημειώθηκε αύξηση κατά 77 %, ενώ, σε σύγκριση με το 2010, η αύξηση είναι της τάξεως του 1 500 %. Από την άλλη πλευρά, οι επενδύσεις εταιρειών της Ευρωπαϊκή Ένωση στην Κίνα μειώθηκαν κατά 25 % το 2016.

2.4. Τον Φεβρουάριο του 2017, τρία κράτη μέλη —η Γαλλία, η Γερμανία και η Ιταλία— ζήτησαν από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να αναθεωρήσει τους κανόνες για τις άμεσες ξένες επενδύσεις στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Το αίτημα αυτό προέρχεται από την ανησυχία που γεννά η διαρροή τεχνολογικών γνώσεων προς το εξωτερικό: όλο και περισσότεροι επενδυτές από τρίτες χώρες εξαγοράζουν τεχνολογίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την προαγωγή των στρατηγικών στόχων αυτών των χωρών, ενώ οι επενδυτές της Ευρωπαϊκή Ένωση αντιμετωπίζουν συχνά εμπόδια στην πραγματοποίηση επενδύσεων σε άλλες χώρες. Τα τρία κράτη μέλη επεσήμαναν ότι θα πρέπει να διατηρηθεί η αρχή της αμοιβαιότητας στις περιπτώσεις κατά τις οποίες οι επενδυτές της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχουν περιορισμένη μόνο πρόσβαση σε αγορές εκτός αυτής. Τα τρία κράτη μέλη κάλεσαν την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να αναπτύξει ένα ενωσιακό μέσο, προκειμένου «να αποτραπεί η πρόκληση ζημιών […] από μονομερείς, στρατηγικές άμεσες επενδύσεις αλλοδαπών αγοραστών σε ευαίσθητους τομείς της βιομηχανικής πολιτικής ή της πολιτικής ασφάλειας και να διασφαλιστεί η αμοιβαιότητα. Τα κρατικά μέσα, που είναι διαθέσιμα σήμερα σε επίπεδο κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, δεν επαρκούν για να διασφαλιστεί μια τέτοια προστασία».

2.5. Στο ψήφισμά του στις 5 Ιουλίου 2017, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο κάλεσε την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τα κράτη μέλη να ελέγχουν τις άμεσες ξένες επενδύσεις τρίτων χωρών στην Ευρωπαϊκή Ένωση στους στρατηγικούς τομείς της βιομηχανίας, των υποδομών και των καίριων τεχνολογιών του μέλλοντος.

2.6. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υπέβαλε πρόταση κανονισμού, με την οποία προτείνεται ένα νομικό πλαίσιο για τον έλεγχο των ξένων επενδύσεων από τρίτες χώρες.

2.7. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε να εστιάσει την πρόταση αυτή στους τομείς της ασφάλειας και της δημόσιας τάξης, προκειμένου να επιτευχθεί μια ελάχιστη συμφωνία μεταξύ των κρατών μελών. Σύμφωνα με την ανάλυσή της, στους δύο προτεινόμενους τομείς συμπεριλαμβάνονται, παραδείγματος χάρη, οι ηλεκτρονικές επικοινωνίες, η κυβερνοασφάλεια, η προστασία των υποδομών ζωτικής σημασίας και η βιομηχανική ανταγωνιστικότητα των προϊόντων και των υπηρεσιών κυβερνοασφάλειας.

2.8. Από μόνοι τους οι ορισμοί των όρων «ασφάλεια» και «δημόσια τάξη», στο συγκεκριμένο πλαίσιο, δεν είναι αρκετά σαφείς, προκειμένου να αποφευχθούν τυχόν προβλήματα και αποκλίνουσες ερμηνείες. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι, στους οικονομικούς τομείς που μπορούν να υπάγονται στον έλεγχο, επικρατεί αβεβαιότητα για το κατά πόσο οι στρατηγικοί τομείς και οι βασικές τεχνολογίες καλύπτονται από αυτούς τους όρους. Η ΕΟΚΕ προτρέπει την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να καταβάλει περαιτέρω προσπάθεια για την αποσαφήνιση αυτού του ζητήματος.

2.9. Η ΕΟΚΕ λαμβάνει υπό σημείωση το στοιχείο ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αναγνωρίζει πλήρως την ανάγκη να διατηρήσουν τα κράτη μέλη την ευελιξία που απαιτείται κατά τον έλεγχο των άμεσων ξένων επενδύσεων [βλέπε COM(2017) 494]. Αυτό θα σήμαινε ότι μόνο τα κράτη μέλη θα μπορούσαν να λαμβάνουν αποφάσεις για άμεσες ξένες επενδύσεις από τρίτες χώρες.

2.10. Η ΕΟΚΕ θεωρούσε ανέκαθεν ότι η ενωσιακή πολιτική σε θέματα εμπορίου και επενδύσεων *πρέπει να προσαρμόζεται* και να είναι συμβατή με τις οικονομικές και τις λοιπές πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης, συμπεριλαμβανομένων των πολιτικών σε θέματα «προστασίας του περιβάλλοντος, αξιοπρεπούς εργασίας, υγείας και ασφάλειας στην εργασία». Μια αποτελεσματική επενδυτική στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης διαδραματίζει σημαντικό ρόλο, ιδίως σε ό,τι αφορά τη διατήρηση της ανταγωνιστικότητας της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε μια περίοδο που χαρακτηρίζεται από ταχεία οικονομική αλλαγή αλλά και από μείζονες αλλαγές ως προς την οικονομική πρωτοκαθεδρία στον κόσμο.

2.11. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελεί μία από τις πλέον ανοικτές οικονομίες έναντι των εισερχόμενων άμεσων ξένων επενδύσεων. Οι εισερχόμενες στην Ευρωπαϊκή Ένωση επενδύσεις αυξάνονται διαρκώς. Ολοένα και περισσότερο, επικεντρώνονται σε στρατηγικά επιλεγμένους τομείς και στις μεγαλύτερες από το μέσο όρο επιχειρήσεις. Ολοένα και συχνότερα, οι επενδύσεις προέρχονται από κρατικές επιχειρήσεις ή από επενδυτές με ισχυρούς δεσμούς με κυβερνήσεις.

2.12. Αντιθέτως, από το 2016, κατά την εκτίμηση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, οι περιορισμοί στις άμεσες ξένες επενδύσεις αυξάνονται σε παγκόσμιο επίπεδο. Σε πολλές περιπτώσεις, οι επενδυτές από την Ευρωπαϊκή Ένωση δεν απολαύουν στις τρίτες χώρες των ίδιων δικαιωμάτων με αυτά που έχουν οι επενδυτές στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Από το 2011, η ΕΟΚΕ είχε ήδη εκφράσει την απογοήτευσή της για το γεγονός ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, κατά την εκπόνηση της θέσης της «Προς μια σφαιρική ευρωπαϊκή πολιτική διεθνών επενδύσεων», δεν εξέφρασε άποψη για το θέμα της εξαγοράς στρατηγικά ευαίσθητων ευρωπαϊκών επιχειρήσεων και, συγχρόνως, την ενθάρρυνε να διατυπώσει προβληματισμούς για την αμοιβαιότητα.

2.13. Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει ότι τα τρία προαναφερθέντα κράτη μέλη (τα οποία δρομολόγησαν την πρωτοβουλία για την ανάπτυξη ενός ενωσιακού μηχανισμού για τον έλεγχο των επενδύσεων) επεσήμαναν ότι η αρχή της αμοιβαιότητας πρέπει να τηρείται στις περιπτώσεις κατά τις οποίες οι επενδυτές από την Ευρωπαϊκή Ένωση έχουν περιορισμένη μόνο πρόσβαση σε αγορές εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Πάντως, στον προτεινόμενο κανονισμό δεν θίγεται το ζήτημα της αμοιβαιότητας. Ωστόσο, σε ό,τι αφορά τις άμεσες ξένες επενδύσεις, η αρχή της αμοιβαιότητας θα πρέπει να εφαρμόζεται σε όλες τις περιπτώσεις διαπραγματεύσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τρίτες χώρες σχετικά με τις άμεσες ξένες επενδύσεις.

2.14. Η στρατηγική προτεραιότητα των ξένων επενδύσεων στην Ευρωπαϊκή Ένωση έγκειται επίσης στην εξαγορά ευρωπαϊκών επιχειρήσεων που αναπτύσσουν καίριες τεχνολογίες ή διατηρούν υποδομές, οι οποίες είναι απαραίτητες για την εκτέλεση κρίσιμων για την κοινωνία και την οικονομία λειτουργιών. Ο συνδυασμός των εξελίξεων αυτών προκάλεσε δικαιολογημένες ανησυχίες σε πολίτες, επιχειρήσεις και κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι ανησυχίες αυτές απαιτούν κατάλληλη δράση, όπως ανακοινώθηκε στο έγγραφο προβληματισμού της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την τιθάσευση της παγκοσμιοποίησης, το οποίο εκδόθηκε στις 10 Μαΐου 2017, και με την **ομιλία για την κατάσταση της Ένωσης**, στις 13 Σεπτεμβρίου 2017.

2.15. Η ΕΟΚΕ ζητά ο ανοικτός χαρακτήρας της Ευρωπαϊκής Ένωσης έναντι των άμεσων ξένων επενδύσεων να πλαισιωθεί με δυναμικές και αποτελεσματικές πολιτικές.

2.16. Η ΕΟΚΕ τονίζει ότι ορισμένα κράτη μέλη έχουν αναγνωρίσει προ πολλού ότι, αν και χρήσιμες, οι ξένες επενδύσεις ενδέχεται να ενέχουν επίσης κινδύνους και να διακυβεύουν την εθνική ασφάλεια και τη δημόσια τάξη. Αυτό ισχύει ιδίως εάν οι επενδύσεις στοχεύουν σε επιχειρήσεις και σε αγαθά στρατηγικής σημασίας. Ως εκ τούτου, αυτά τα κράτη μέλη δημιούργησαν εθνικά συστήματα ελέγχου των ξένων επενδύσεων.

2.17. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι ο έλεγχος των επενδύσεων σε επιχειρήσεις και αγαθά, που θεωρούνται στρατηγικής σημασίας για την εθνική ασφάλεια ή την ασφάλεια της ΕΕ, είναι αποσπασματικός και μη συντονισμένος: ορισμένες χώρες διαθέτουν διαδικασίες ελέγχου ενώ άλλες όχι, με αποτέλεσμα ο έλεγχος των επενδύσεων σε αυτές να μην είναι καν εφικτός. Είναι σαφές ότι, υπό παρόμοιες συνθήκες, δεν διασφαλίζεται η προστασία ούτε των κρατών μελών ούτε της ίδιας της Ευρωπαϊκής Ένωσης από επενδύσεις που αποσκοπούν στην εξαγορά σημαντικών επιχειρήσεων και αγαθών, όταν μια τρίτη χώρα, βάσει προσεκτικού σχεδιασμού, αξιοποιεί τις δυνατότητες χειραγώγησης που βρίσκει για να επιτυγχάνει τις πολιτικές και οικονομικές επιδιώξεις της. Το σύστημα που θα θεσπιστεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση αναμένεται να εξαλείψει τις διαφορές μεταξύ των κρατών μελών και να προστατεύσει τα εθνικά και τα ενωσιακά συμφέροντα.

2.18. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι ενώ ο μηχανισμός ελέγχου των επενδύσεων που πρότεινε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποτελεί ένα πρώτο βήμα προς τη σωστή κατεύθυνση, ωστόσο, δεν ανταποκρίνεται συνολικά στις συγκεκριμένες απαιτήσεις. Η πρόταση δεν επιβάλλει στα κράτη μέλη να συγκροτήσουν δικό τους μηχανισμό ελέγχου των επενδύσεων.

2.19. Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποβλέπει με τον προτεινόμενο κανονισμό στη διασφάλιση της ασφάλειας δικαίου για τα κράτη μέλη που συγκρότησαν εθνικούς μηχανισμούς ελέγχου των επενδύσεων.

2.20. Η ΕΟΚΕ επικροτεί το γεγονός ότι ο προτεινόμενος κανονισμός θέτει ορισμένες βασικές διαδικαστικές απαιτήσεις για τους μηχανισμούς ελέγχου, όπως ότι συνάδουν με την αρχή της διαφάνειας, ότι δεν εισάγουν διακρίσεις μεταξύ των διαφόρων τρίτων χωρών και ότι παρέχουν τη δυνατότητα προσφυγής στη δικαιοσύνη, ενισχύοντας κατ' αυτόν τον τρόπο την ασφάλεια των επενδύσεων αλλά και την ασφάλεια δικαίου.

2.21. Παρόλο που στόχος του κανονισμού είναι να συλλέξει περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τις άμεσες ξένες επενδύσεις στην Ευρωπαϊκή Ένωση και να εποπτεύσει την αξιοποίηση των μηχανισμών επιλογής από τα κράτη μέλη, στην πράξη θα είναι πολύ δύσκολο να διασφαλιστεί μια εναρμονισμένη εφαρμογή σε ενωσιακό επίπεδο. Όσα κράτη μέλη διαθέτουν διαδικασίες ελέγχου των άμεσων ξένων επενδύσεων, καθώς και όσα κράτη δεν έχουν παρόμοιες διαδικασίες, πρέπει να παρέχουν και να λαμβάνουν εξίσου αξιόπιστες πληροφορίες, ακόμη και με τη μορφή ετήσιων εκθέσεων που θα πρέπει να υποβάλλονται στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, σε περίπτωση που τα κράτη μέλη ή η Ευρωπαϊκή Επιτροπή διαπιστώνουν ότι μια σχεδιαζόμενη ή ήδη πραγματοποιηθείσα άμεση ξένη επένδυση σε ένα κράτος μέλος μπορεί να επηρεάσει την ασφάλεια ή τη δημόσια τάξη.

2.22. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής να υποχρεωθούν τα κράτη μέλη να συστήσουν σημεία επαφής και να συγκροτήσουν μια ομάδα συντονισμού που θα αποτελείται από εκπροσώπους των κρατών μελών. Ωστόσο, ο ρόλος των δύο αυτών φορέων, το επίπεδο εκπροσώπησης και η μεταξύ τους σχέση δεν είναι απολύτως σαφή. Η ΕΟΚΕ συνιστά να συμμετέχουν οι κοινωνικοί εταίροι και η κοινωνία πολιτών με τον κατάλληλο τρόπο.

2.23. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει με ανησυχία το γεγονός ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή επιφυλάσσει τον έλεγχο των επενδύσεων αποκλειστικά για τις επενδυτικές δραστηριότητες, κάτι που, ενδεχομένως, να έχει αντίκτυπο σε έργα ή σε προγράμματα ενωσιακού ενδιαφέροντος. Εάν η ευθύνη για τον έλεγχο των άμεσων ξένων επενδύσεων εναπόκειται κυρίως στα κράτη μέλη, υπάρχει κίνδυνος ένας αλλοδαπός επενδυτής που στοχεύει στην εξαγορά σημαντικών επιχειρήσεων και αγαθών, να επιλέξει ως εφαλτήριο για τις επενδύσεις του τη χώρα που προστατεύεται λιγότερο έναντι τέτοιων επενδύσεων και έτσι, μέσω της εσωτερικής αγοράς, να αποκτήσει πρόσβαση σε χώρες με ισχυρότερη προστασία επενδύσεων.

2.24. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση διατηρεί την αποκλειστική αρμοδιότητα για τις άμεσες ξένες επενδύσεις, οι οποίες εμπίπτουν στην αποκλειστική αρμοδιότητα της κοινής εμπορικής πολιτικής, όπως ορίζει η Συνθήκη της Λισαβόνας. Το άρθρο 207 της ΣΛΕΕ εντάσσει τις άμεσες ξένες επενδύσεις στην κοινή εμπορική πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το άρθρο 206 της ΣΛΕΕ προβλέπει ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση συμβάλλει στην «προοδευτική κατάργηση των περιορισμών στις διεθνείς συναλλαγές και στις άμεσες ξένες επενδύσεις».

2.25. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση πρέπει να ασκήσει την αρμοδιότητά της για τις άμεσες ξένες επενδύσεις, στις περιπτώσεις κατά τις οποίες η επένδυση έχει διασυνοριακό αντίκτυπο σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση ή σε τμήματά της. Τόσο ο έλεγχος των επενδύσεων όσο και η απόφαση για το εάν επιτρέπονται αυτές οι επενδύσεις, πρέπει να εναπόκειται στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Τα κράτη μέλη πρέπει να διαθέτουν δεσμευτικά δικαιώματα διαβούλευσης και να συμμετέχουν, μέσω της ομάδας συντονισμού που πρόκειται να συγκροτηθεί, στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων για τις άμεσες ξένες επενδύσεις.

2.26. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει καθορίσει στην οδηγία για τις υποδομές ζωτικής σημασίας (οδηγία ECI/*European critical infrastructures*) και στην οδηγία για την ασφάλεια των συστημάτων δικτύων και πληροφοριών (οδηγία NIS/*Network and Information Systems*) ευαίσθητους τομείς που αφορούν ζωτικά συμφέροντα ασφαλείας. Στις υποδομές *ζωτικής σημασίας* βάσει της οδηγίας ECI περιλαμβάνονται εγκαταστάσεις και συστήματα που είναι καίριας σημασίας για τη διατήρηση ζωτικών κοινωνικών υπηρεσιών, την υγεία, την ασφάλεια και την οικονομική και κοινωνική ευημερία. Η οδηγία NIS αφορά φορείς παροχής υπηρεσιών, οι οποίοι είναι απαραίτητοι για τις κοινωνικές και οικονομικές δραστηριότητες *ζωτικής σημασίας*. Σε αυτές τις δραστηριότητες συγκαταλέγονται η ενέργεια, οι μεταφορές, οι χρηματοοικονομικές υπηρεσίες, οι χρηματοπιστωτικές αγορές, καθώς και οι υποδομές δημόσιας υγείας και η ύδρευση.

2.27. Η ΕΟΚΕ έχει τονίσει από το 2011 ([1]) ότι εμπορικοί εταίροι, όπως ο Καναδάς και οι ΗΠΑ, διαθέτουν μηχανισμούς για τον έλεγχο των άμεσων ξένων επενδύσεων και ότι οι επενδύσεις θα πρέπει να αποτελούν μέρος μιας ευρύτερης εξωτερικής πολιτικής της ΕΕ.

2.28. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι οι ΗΠΑ διαθέτουν ένα ευρύ φάσμα εξαιρετικά ευέλικτων στη χρήση μέσων για τον έλεγχο των επενδύσεων. Ο έλεγχος των ξένων επενδύσεων στις ΗΠΑ πραγματοποιείται σε ομοσπονδιακό επίπεδο από μια διυπουργική επιτροπή, την Επιτροπή Ξένων Επενδύσεων των Ηνωμένων Πολιτειών (CFIUS/*Committee on Foreign Investment in the United States*). Η εν λόγω επιτροπή έχει τη δυνατότητα να αναστέλλει, να απαγορεύει ή να επιβάλλει όρους σε συναλλαγές που δεν εγκρίνει. Βασική αρμοδιότητά της είναι να προσδιορίζει τον κίνδυνο για την εθνική ασφάλεια ύστερα από συγχωνεύεις και εξαγορές που

([1]) Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Προς μια σφαιρική ευρωπαϊκή πολιτική διεθνών επενδύσεων» (ΕΕ C 318 της 29.10.2011, σ. 150).

ενδέχεται να οδηγήσουν σε έλεγχο εταιρειών των ΗΠΑ από αλλοδαπούς. Ως κίνδυνος για την εθνική ασφάλεια ορίζεται η υπονόμευση της ασφάλειας των ΗΠΑ από την εξαγορά τεχνολογιών καίριας σημασίας ή βασικών στοιχείων υποδομής. Ο έλεγχος καθορίζεται βάσει κανόνων της ίδιας της επιτροπής, γεγονός που δίνει τη δυνατότητα στην CFIUS να αναπροσαρμόζει τον ανωτέρω ορισμό. Αυτή η μορφή ελέγχου των επενδύσεων θα μπορούσε να αποδειχθεί ενδιαφέρουσα και για την Ευρωπαϊκή Ένωση.

2.29. Στην Κίνα ισχύουν τομεακοί περιορισμοί για τις ξένες επενδύσεις. Η Εθνική Επιτροπή Ανάπτυξης και Μεταρρύθμισης της Κίνας (NDRC/*National Development and Reform Commission*) και το υπουργείο Εμπορίου (MOFCOM/*Ministry of Commerce*) έθεσαν σε ισχύ την έκδοση 2017 του καταλόγου για τη διαχείριση των ξένων βιομηχανιών επενδύσεων. Η εν λόγω έκδοση περιλαμβάνει έναν εθνικό αρνητικό κατάλογο, στον οποίο παρατίθενται οι κλάδοι στους οποίους εφαρμόζονται περιορισμοί ή απαγορεύσεις για τις ξένες επενδύσεις. Ο όρος «περιορισμός» σημαίνει ότι πρέπει να υπάρξει εκ των προτέρων έγκριση από το MOFCOM. Η κατάρτιση αυτού του καταλόγου δίνει τη δυνατότητα στην κυβέρνηση να επιβάλλει τους περιορισμούς και τους όρους της. Στον εν λόγω αρνητικό κατάλογο περιλαμβάνονται τόσο πολιτικά ευαίσθητοι τομείς, όπως τα έντυπα μέσα ενημέρωσης, όσο και το σύνολο της αυτοκινητοβιομηχανίας, για την οποία υπάρχει ειδικό καθεστώς σχετικά με τις κοινές επιχειρήσεις (*joint ventures*). Για τους τομείς χωρίς περιορισμούς, η κυβέρνηση απαιτεί μόνο την καταγραφή των ξένων επενδυτικών έργων.

2.30. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι η Κίνα ορίζει στη στρατηγική της προσέγγιση «Made in China 2025» τους εξής βασικούς τομείς: τεχνολογίες των πληροφοριών της επόμενης γενεάς, τεχνική αριθμητικού ελέγχου και ρομποτική υψηλής απόδοσης, εξοπλισμός αεροπορίας και αεροδιαστημικής βιομηχανίας, εξοπλισμός ναυτικής μηχανολογίας και ναυπήγηση πλοίων υψηλής τεχνολογίας, εξοπλισμός υψηλής τεχνολογίας για τον τομέα των σιδηροδρομικών μεταφορών, οχήματα χαμηλού ενεργειακού κόστους και οχήματα που κινούνται με νέες μορφές ενέργειας, ηλεκτρολογικό υλικό, γεωργικά μηχανήματα και λοιπός εξοπλισμός, νέα υλικά, βιοϊατρική και ιατρικά μηχανήματα υψηλών επιδόσεων. Σε αυτούς τους κλάδους πρέπει να αναμένονται οι περισσότερες εξαγορές ευρωπαϊκών επιχειρήσεων.

2.31. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι δεν έχουν διατυπωθεί επιφυλάξεις μόνο για την Κίνα όσον αφορά τις άμεσες ξένες επενδύσεις. Επενδύσεις της Ρωσίας, ιδίως στον τομέα της ενέργειας, προκαλούν ανησυχία στις ενδιαφερόμενες χώρες όσον αφορά ενδεχόμενες εξαρτήσεις σε αυτόν τον στρατηγικά σημαντικό τομέα.

2.32. Η ΕΟΚΕ θεωρεί το πεδίο εφαρμογής του προτεινόμενου ελέγχου επενδύσεων εξαιρετικά περιορισμένο και προτείνει την επέκταση του εν λόγω ελέγχου σε στρατηγικούς τομείς και δη στις καίριες τεχνολογίες. Κατά τον καθορισμό αυτών των στρατηγικών τομέων θα πρέπει να ληφθεί υπόψη η στρατηγική προσέγγιση «Made in China 2025».

2.33. Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι ένας τέτοιος έλεγχος επενδύσεων, ο οποίος θα περιλαμβάνει επίσης βασικές τεχνολογίες γενικής εφαρμογής με στρατηγική σημασία, συνάδει με τους κανόνες του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου. Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει εφαρμόσει τη συμφωνία για τις επιδοτήσεις και τα αντισταθμιστικά μέτρα (*Agreement on Subsidies and Countervailing Measures* — ASCM). Επομένως, η απόρριψη άμεσων ξένων επενδύσεων είναι δυνατή όταν θίγονται ζωτικά συμφέροντα ασφαλείας και η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι θίγονται ζωτικά συμφέροντα ασφαλείας, όταν πρόκειται για τη διαφύλαξη των αξιών μιας κοινωνίας. Ένας ευρύτερος περιορισμός των άμεσων ξένων επενδύσεων είναι δυνατός όταν ο επενδυτής ελέγχεται από μια κυβέρνηση ή πρόσκειται σε αυτήν.

2.34. Η ΕΟΚΕ συμμερίζεται την άποψη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής να λαμβάνεται υπόψη κατά τις διαδικασίες ελέγχου κατά πόσο ο αλλοδαπός επενδυτής ελέγχεται από την κυβέρνηση τρίτης χώρας, και μάλιστα μέσω σημαντικής χρηματοδοτικής στήριξης. Η ΕΟΚΕ προτείνει να προβλεφθεί στον κανονισμό ξεχωριστή διαδικασία ελέγχου για τις άμεσες ξένες επενδύσεις κρατικών ή προσκείμενων σε μια κυβέρνηση επενδυτών από τρίτες χώρες.

2.35. Η ΕΟΚΕ είναι πεπεισμένη ότι η διαδικασία ελέγχου είναι αποτελεσματικότερη όταν εφαρμόζεται σε προγραμματισμένες άμεσες ξένες επενδύσεις και όχι σε άμεσες επενδύσεις που έχουν ήδη πραγματοποιηθεί, και ζητά από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να ενσωματώσει τη συγκεκριμένη εισήγηση στην πρόταση κανονισμού. Η ΕΟΚΕ συνιστά πρωτίστως μια μετεπενδυτική παρακολούθηση.

2.36. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την πρόταση κανονισμού της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, ωστόσο, είναι προφανές ότι η έκταση του προβλήματος δεν είναι πλήρως γνωστή. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν ανέλυσε, κατά την έναρξη της νομοθετικής διαδικασίας, τις επενδυτικές ροές και τον αντίκτυπό τους, αλλά δρομολόγησε μεταγενέστερα την ανάλυση των επενδυτικών ροών.

3. **Ειδικές παρατηρήσεις**

3.1. Η ΕΟΚΕ συνιστά τη συνεργασία με τις Ηνωμένες Πολιτείες και με άλλους εμπορικούς εταίρους. Η διεθνής εναρμόνιση των κανόνων σχετικά με τον έλεγχο των άμεσων ξένων επενδύσεων θα περιόριζε τις συγκρούσεις και θα τόνωνε την ασφάλεια των επενδύσεων. Τουλάχιστον με χώρες όπως η Κίνα, πρέπει να επιδιώκεται διάλογος σχετικά με την επενδυτική τους πολιτική τόσο στο εσωτερικό όσο και στο εξωτερικό πεδίο. Στόχος θα πρέπει να είναι η σύναψη εμπορικών συμφωνιών και συμφωνιών προστασίας των επενδύσεων οι οποίες θα εμπνέονται από τα πρότυπα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και από την αρχή της αμοιβαιότητας. Πάνω απ' όλα, η ΕΟΚΕ ζητά την επιτάχυνση των διαπραγματεύσεων σχετικά με την επενδυτική συμφωνία με την Κίνα.

3.2. Η διάρκεια των ελέγχων που βρίσκονται σε εξέλιξη θα μπορούσε να αποτελέσει σημαντικό εμπόδιο για δυνητικούς επενδυτές και να επηρεάσει συνολικά την ανταγωνιστικότητα της χώρας. Προκειμένου να αμβλυνθούν αυτές οι αρνητικές επιπτώσεις, η διάρκεια των ελέγχων των επενδύσεων που διενεργεί η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν θα πρέπει να υπερβαίνει τη διάρκεια που προβλέπεται από τις εθνικές διαδικασίες.

3.3. Για την αποφυγή πρόσθετου διοικητικού φόρτου, είναι απαραίτητο να εξεταστεί εάν χρειάζεται να καθοριστεί ένα ελάχιστο ποσό για επενδύσεις, πάνω από το οποίο θα είναι αναγκαίος κάποιος έλεγχος. Στο πλαίσιο αυτό πρέπει να ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι η ίδρυση νέων επιχειρήσεων καίριας τεχνολογίας μπορεί να αποτελέσει παράγοντα καθοριστικής σημασίας.

3.4. Μολονότι με τον προτεινόμενο κανονισμό επιδιώκονται η συλλογή περισσότερων πληροφοριών σχετικών με τις άμεσες ξένες επενδύσεις στην Ευρωπαϊκή Ένωση και η εποπτεία της εφαρμογής των μηχανισμών ελέγχου από τα κράτη μέλη, στην πράξη, θα είναι πολύ δύσκολο να επιτευχθεί μια εναρμονισμένη εφαρμογή σε ενωσιακό επίπεδο. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι υπάρχουν διαφορές ανάμεσα στα κράτη μέλη, στα οποία υφίστανται μηχανισμοί για τον έλεγχο των άμεσων ξένων επενδύσεων και σε άλλα τα οποία δεν διαθέτουν αντίστοιχους μηχανισμούς. Το σύστημα δεν θα πρέπει να δημιουργήσει άνισα δικαιώματα και υποχρεώσεις όσον αφορά τη συνεργασία μεταξύ των χωρών και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την ανταλλαγή πληροφοριών σε περιπτώσεις κατά τις οποίες ορισμένες προγραμματισμένες ή ήδη πραγματοποιηθείσες ξένες επενδύσεις ενδέχεται να έχουν επιπτώσεις στην ασφάλεια ή τη δημόσια τάξη.

3.5. Ο υπό εξέταση κανονισμός δεν υποχρεώνει τα κράτη μέλη, στα οποία διαβιβάζονται παρατηρήσεις άλλων κρατών μελών, να τις λαμβάνουν δεόντως υπόψη. Το ίδιο ισχύει για γνωμοδοτήσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής προς ένα κράτος μέλος που δεν συμμορφώθηκε απόλυτα με τη σχετική γνωμοδότηση της Επιτροπής. Αυτές οι περιπτώσεις χρειάζονται λεπτομερέστερη εξήγηση. Δεν είναι σαφές ποιες συνέπειες πρέπει να αναμένονται (εάν αναμένονται κάποιες) σε περίπτωση που η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν θεωρήσει ενδεδειγμένη την εξήγηση που παρέχει ένα κράτος μέλος.

3.6. Κατά τη μελλοντική ανάπτυξη του μέσου για τον έλεγχο των επενδύσεων θα πρέπει τουλάχιστον να ληφθούν υπόψη και πρόσθετοι παράγοντες που ενδέχεται να επηρεάσουν την ασφάλεια και τη δημόσια τάξη όπως τυχόν πρακτικές που διαταράσσουν το θεμιτό εμπόριο, φραγμοί στον ανταγωνισμό ή έλλειψη διαφάνειας των επενδύσεων. Η επενδυτική και εμπορική πολιτική πρέπει να αποτελεί μέρος της βιομηχανικής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Βρυξέλλες, 19 Απριλίου 2018.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Luca JAHIER